

A'
 TSÁSZÁRI ÉS KIRÁLYI FELSÉG'
 ENGEDELMÉVEL.

Nro 1.

Költ Bétsben, Sz. Jakab. Havának (Júliusnak)
 1-ső napján 1796-dik Esztendőben.

Hadi Környüállások.

A' *Sieg* és *Lahn*-mellyéki Lakosok, csoportosan keltek vala fel tavaly esztendőben, a' *Württembergi* Hertzeg' buzdítására a' Frantziák ellen; és le is öldöstek sok százat belőlök: azért tehát ebben az esztendőben, nem várták bé magokhoz az ellenséget; hanem jókor el-futottak előle; úgy hogy, kivált a' *Lahn*-mellyékénn egész faluk üressenn maradtak. 4-dik Júniustól fogva 7-dikig, csak *Frankfurt* Városában

A

négy ezer szekereket számláltak meg, melyek a' *Sieg* és *Lahn*-meljékeiről jöttek és takarodtak azonn által, bátorságosabb helyre; még két annyira is telt pedig az olyan szekereknek száma, mellyek, bé nem mentek *Frankfurt*ba; hanem mellette takarodtak el. Nem tsak ökrök, 's lovak, hanem tehenek 's szamarak is vontatták ezen szekereket. De már eddig vissza-térhettek Honnyaikba: minthogy arról a' tájról egésszen el verettettek a' Frantziák.

Frankfurtból Jún. 22-dikén estvéli tíz órakor: — „Hogy a' Frantziák, a' *Sieg* mellyékén, *Kircheipn*ál se' győzhettek: innen a' lett, hogy *Bonn* és *Kolónia* Városánál, nyakra före vissza takarodtak legnagyobb részént a' *Rajnánn*, és tsak kevesen közölte vették bé magokat a' *Düsseldorf*i sántzokba, mellyeket szándékozik már most meg-támadtatni *Károly* Fő-Hertzeg.”

A' *Felső-Rajnai* Seregünk' Előlvígyázói, Gróf *Sztáray* Feldmarschallieutenánt és *Dévay* Generális Urak' vezérlése alatt nyomták vissza Jún. 14-dikénn *Mannheim*-nál a' nagyobb számú ellenséget. Egy kevés ideig meg-állapodtak vala ugyan a' Frantziák *Frankenthal*ban: de Generális *Dévay*, onnan is el-verte őket, 's el fogta egy Gránátéros Kompániájokat. — Jún. 15-dikénn is olly foganattal viaskodtak említtett Előlvígyázóink, a' Frantziákkal, hogy kilentzvent fogtak közölök. — *Munders-*

denheimnál és több helyeken is a' *Felső-Rajnai* Seregünk' jobb szárnya előtt, kézfén voltak már Jún. 16-dikán reggel a' Forposztjaink' számára való sántzok: melyekbe bé is vették mindjárt akkor magokat, előálló Sereg-szakaszaink. F. M. L. Gróf *Sztáray*, a' kormányozása alatt lévő Tartalék Sereg-osztályt (Rezerva-Korpuszt) *Schwetzingen* nevezetű falu mellé szállította táborba Jún. 17-dikén. A' Főquártély is által vitetett *Mannheim*ből, *Schwetzingen*be, melly, egy mérföldnyire esik *Heidelberg*ától.

(*Schwetzingen*ben, nyári lakó-helye vagyon a' Palatinátusi Választó-Hertzegnek.)

*Mannheim*ből Jún. 22-dikén: — „Ma reggel, nagy számú Frantziáság támadta meg *Mundenheim* előtt, *Maudach* felől a' Tsáfz. Kir. Sereg' szélső sántzait. Hat órakor főképpen, a' *Rheingenheim* és *Mundenheim* között lévő sántzok' szélit ostromlotta. Szörnyű tüzelés volt mind ágyúból, mind pedig puskából. Nagy vesztesége után megállapodott végre *Rheingenheim*nál. *Oggersheim* és a' *Frankenthal*i tsatorna ellen is tolakodtak a' Frantziák: de visszaverették. Kilentz órakor, a' Ts. Kir. Seregnek azon 3 Redutjait (Földvárait) láttattak tzelba venni, mellyek, a' második líneában vagynak *Mundenheim* előtt: de kétség kívül nem boldogúlhattak szándékjokban. Tíz órakor nem hallatott többé ágyúzás: délutáni két órakor pedig egész tsendesség volt.“

A' Német-Birodalom' hadi kasszájába, négy millió nyóltz száz ötvennyóltz ezer háromszáz tizenegy forint 's 12 xr. került bé, a' múltt Május Hónap' végéig; ki adódott vólt pedig addig belőle, 4,762,373 forint és 20 xr.; következésképpen maradt vólt még akkor benne, 95,937 forint, és 41 xr. Május Hónapban tsak magában, 257,732 forintra és 51 xr. ra telt, a' mit hadi füzkségekre adakoztak össze a' Német-Birodalom' Rendjei. Ezen summába, adott *Ulma Városa*, 37 ezer forintot; a' *Mecklenburg-Schwerini* Udvar, 32,867 forintot; a' *Saxóniai Választó-Hertzeg* pedig, 37,500 forintot.

A' *Tirolisi* Kormányfészék újra megengedte a' tanuló Ifjúágnak, hogy a' több Lakosokkal együtt, fegyveresen őrizze a' Tartomány' széleit.

A' *Verónai* földön Jún. 17-dikénn, vissza-nyomták a' Frantziák, elől-állott Vitézeinket: de minekutánna segítséget kaptak ezek, vissza vették az ellenségtől tanjáikat.

Olafz-Országi Seregünkhöz többnyire mind el-érkeztek vólt már Jún. 22-dikénn az oda rendeltt segítségek. El-érkezett Gróf *Wurmser* is.

Több rendbéli Levelek jöttek *Béts*-be, mellyekből, ha nem úgy is még, mint egész bizonyosságot; avagy tsak mint igen el-terjedett hírt közölhetjük: 1.) Hogy *Buo-*

naparte Fr. Vezér, méreggel meg-étette-
tett *Mediolánumba*; és ugyan ott Június'
19-dikénn el is temettetett. 2.) Hogy *Mán-
tuát* oda hagyták a' Frantziák.

A' *Mediolánumi* Újság szerént: el-en-
gedték ott a' Frantziák fele részét a' főtől
való adónak; a' Szegények' számára in-
gyenvaló Prókátorokat rendeltek; az el-
titkoltt búza' ki-nyilatkoztatóinak, olly
ígéretet tettek, hogy fele része az általok
fel-fedezendő gabonának övék lesz, 's a'
neveik is titokban fognak tartatni.

Mediolánumban, a' mint egy *Rivelli-
ni* nevű Ember, Frantzia tudományt pré-
dikállott a' nagy piattzon: neki szökött
egy Terehhordó, 's úgy lökte hasba, az
öklivel; hogy más nap *Rivellini*, a' más
Világra költözött. Minden hitegetéssekre
a' Frantziáknak, ezzel állanak elő a' La-
kosok: *Chi stà bene, non cerchi meglio*.
A' ki jól áll: jobbat ne keressen.

Rómából írták Jún. 6-dikánn, hogy
egy *Velentzei* Kurír érkezett az előtt való
nap oda, 's nem tsak az ott lévő *Velen-
tzei* Követnek vitt Leveleket; hanem a'
Velentzeiek' Tengeri-Vezérjének *Condul-
mer* Úrnak is, a' ki éppen akkor ért *Ná-
polyból* *Rómába*. A' Kurír, tovább foly-
tatta útját *Nápolyonn* által, *Corfou* (*Cor-
cyra*) Szigete felé, a' hová parantsolatot
vitt, melly szerént tartozott a' Sziget' Kór-

mányozója, mentől elébb el-indítani a' *Velentzei* Hajós-sereget *Corcyrától Velentze* felé.

Velentzéből Jún. 19-dikénn: — „Huszonnégy lineai nagy Katona-hajók állottak volt itt, szokás szerént, fedél alatt: most pedig ezeket mind le-eresztette a' szárazról Kormányfőnk a' tengerbe, és nagy siettséggel fel-fegyverkezetti. Egyfzersmind parantsolatot adott ki: hogy minden Idegenek, a' kik mostanság érkeztek ide, tartoznak haladék nélkül el-költözni *Velentzéből*; továbbá: hogy halál a' fejekenn minden Haláfszoknak és Hajósoknak, a' kik ide Idegeneket hoznak bé. Az Idegenekre nézve, külföldi Kikötőhelyekben is ki hirdettetett ezen Rendelés, olly fenyegetés mellett, hogy ha bé-mérézelnek ide jöni, gallyai leg-terhesebb munkára büntetődnek.“

„A' szárazón lévő Katonaság is mindenkor készen vagyon ezen Respublika' birtokaiban: ugyan azért könnyen tellyesedhetnek a' Kormányfőnk' parantsolatjai, mellyeknek ereje szerént, *Cargna* Tartományja tartozik ezer Katonákat küldeni; *Friuli*, vagy *Forum Julii* 12 ezeret; *Istria*, húsz ezeret; *Dalmátzia*, *Albania*, *Montenegro*, 's a' *Levántai* Szigetek, (mellyeket t. i. a' *Velentzei* Közönséges-Társaság bir) 30 ezeret. Az öfzgyülekezés helyéül *Lio* nevű Sziget vagyon ki-rendelve

ezen Katonaságoknak, a' honnan, egészen hadhoz készülve fognak által-szállítatni egymás után, a' tulajdonképpen úgy nevezett Olasz-Országai birtokaiba ezen Közönséges-Társaságnak. "

Velentze Városának minden Lakosaitól azt kívánja a' Kormányzók: hogy jövedelmeiknek minden százától fizessenek tíz részt a' hadi kasszába.

A' *Nápolyi* első Ministernek *Acton* Úrnak az Ötse, *Rómába* érkezett Május 30-dikán; hosszas tanátskozó-beszéllgetést tartott *Zelada* Cárinalissal; és még az nap estve vissza indult *Nápolyba*.

A' *Nápolyi* újjabb Tudósítások szerént, fel ment vala már száz ezerre, az önként való katonáskodásra fel-buzdultt és bé is íratott Lakosok' száma. Hertzeg *Piscinelli* maga, negyven Katonát állított egész hadi készülettel. Egy Pénzzel-kereskedő, 10 ezer aranyat ajánlott. Egy közönséges rendű Személy pedig két szép paripát ajándékozott a' Királynak. Így segítik az Udvar' szándékát Mások is, tőlök ki-telhetőképven.

Rómában, Hertzeg *Braschi*, a' maga finom és igen drága munkájú ezüst-készületjeit mind a' Pénz-verő-házba küldötte. *Borghese*; *Colonna*; *Piombino*; és *Doria* Hertzegek, ugyan azt tselekedték.

Spanyol-Országból: Azok a' 22 Generálisok, kiket a' Katonai szükséges intézetekre nézve tanátskoztat együtt a' Ki-

rály, azt javasolták, hogy még 50 ezer új Katonákat kell fzedetni, és egynehány különös Korpusokat jó lessz fel-állítani. Ezen javaslást, el is fogadta a' Király, 's ahoz képest való parantsolatokat adott ki.

Londonból Jún. 10-dikénn: — „Eben a' Hónapban kellett volna ki indulni a' *Falmouthi* Kikötőhelyből, *Nápoly*-Országnak *Salerno* Városa felé, egy Kalmárhajósseregnek: de nem ítéltetvénn az elindulás eléggé bátorságosnak: még ez ideig *Anglia'* partjánál tartózkodik az említett Hajóssereg. A' *Salernói* Vásárok nagy hasznot szoktak hajtani *Angliának*: mert csak egy Vásárban is el keltek két millió font sterlinget érő *Angliai* készítmények: gyóltis; pamut-matériák; atzél-portékák 's egyéb effélék.“

„Még e' folyó Hónap' vége előtt kéfzen lesznek azok a' 24 líneai hajók, melyek a' végre rendeltettek; hogy *Lord Bridport'* vezérlése alatt az *Anglia* és *Fr. Ország* között lévő szoross tengeren fel 's alá járkálván, bátorságot szerezzenek *Anglia'* széleinek, és a' hajókázásnak.“

„Hogy még 3 Hónapok alatt, nem elegendik háborúba *Nagy-Britannia*, *Spanyol*-Országgal: olly bizonyosnak tartják ezt sokan, hogy százért tíz ginébe mertek fogadni.“

Elegyes Tudósítások.

A' belső *Frantzia* hadnak vége felé való sietéséről; *Drouetről*, 's ennek rész-

fzerént szabadon járó résszerént fogva lévő Tzimborássairól; a' Politzájrról 's egyéb effélékről, a' mit írnak a' *Párisi Újságok*: azt még a' jövő postánn is elég jókor fogjuk közleni.

Az *Északi-Ámerikai Közönséges-Társaság* Kormányfzékében, többen találkoztak vólt elébb az olyan Tagok, kik nem akarták a' *Nagy-Britanniával* való Kereskedési-kötést helybe-hagyni: de mivel a' leg főbb Kereskedők, sürgették ezen Kötésnek meg-erössíttetését, újjólag voksbotsáttatott a' dolog, és már ekkor 51-en vállalkoztak, kik reá vokstak a' Kötésre; az Ellenzők' száma pedig, hárommal kevesebbre telt; minekokáért meg áll már a' Kötés; a' minthogy ki is hirdetődött minden részeiben a' Közönséges-Társaságnak, melly ki-hirdetés, akkor esett éppen *Newyorkban* Május' 8-dikánn, mikor oda érkezett az Ánglus Követ *Liston Úr*.

A' *Batáviai* Nemzeti-gyűlés, megintette a' Tartományokbéli Elöljárókat, hogy addig, míg az újj Constitútzio elvégeződik, ne hirtelenkedjenek az olly Végzéseknek hozásával, mint a' minéműt hoztak az *Ultrajektomiak*, a' Református Papságra nézve, hogy t. i. ez ezentúl ne a' közönséges Kallzából fizetődjön; mint 1651-dik esztendőtol fogva fizetődött.

Az 1787-dik esztendőben ki-vándorlott Batavusoknak tsak nem mindennapi kérésére nézve, azt végezte *Hágában* a'

Nemzeti-gyűlés: hogy ha jó magok viselkedjéket hiteles Bizonyság-Levelek által meg-mutathatják: kapnak tehetségjekhez képest való szolgálatot.

Az Angliai első szülött Királyi Hertzeg-asszonyt, ki most életének 30 dik esztendejét számlállya Feleségül veszi a' *Württembergi* örökös Hertzeg.

Az Angliai Korona Örökösének *Wal-lis* Hertzegnek házi-gazdasága eránt újj rendelkezések tétettek, a' Felesége' kormányozása alatt.

*London*bann, a' *Vestmünsteriek* Jún. 13-dikánn végeztek az Ország-gyűlési két Képviselőiknek választását, *Fox* Úr, 5160 voksot kapott, és a' voksolás' végződésével, egy borostyán koszonús szekérben hozdoztatott meg *Tifzted* ői által az útszéken. Más nap, az Újságokban meg-köszönte *Fox* Úr a' Népek, erántta olly nagy mértékben nyilatkoztatott indulatját, 's ígérte, hogy ha minden Anglusok úgy gondolkodnak mint a' *Westmünsteri* Választó-Polgárok, 's ő mellé állanak: úgy rövid időn vissza kapja *Európa* a' maga tsendességét; 's *Nagy-Britannia* a' maga szabadságát. Admirális *Gardner* a' Deputátus-Collégája *Fox* Úrnak.

Furtsa Politika.

A' *Prussziai* Udvar, nem a' *Batáviai* Nemzeti-gyűlést, hanem a' *Párisi* Direktóriumot szóllította meg, egy *Prusszus* ha-

jónak vissza-adattatása eránt, melyet az *Ems* vizénn vettek el a' Hollandusok. A' Fr. Direktórium tehát reá bízta a' *Há-gai* Miniszterjére *Noel* Polgárra; hogy említett kívánságát a' *Prussziai* Felsőségnek terjessze a' *Batáviai* Igazgatók' eleibe. Ezek igen álmélködték rajta, hogy nem egyenesénn Őket kéréste meg e' dologbann a' *Prussziai* Udvar: mindazáltal a' hajót vissza-adatta, és az *Ems* vizén való hajókázást, neutrálisnak (a' had' viszóntagságai által nem érdekelthetőnek) esmérték meg.

Svéd Országból: A' *Finnlandiai* Lakó-sok, 25 ezerénn fogtak vala fegyvert olly szívés szándékkal, hogy meg-óltalmazák Tartományokat az *Oroszok* ellen, ha azok hadat kezdenek. Most, mivel semmi se' leve ezen hadból: jónak ítélte az Udvar meg-hálálni ezen hív Alattvalóinak hazafiúi buzgó-ságjokat: minekokaért egy hathatós közönetet készítettett, és azt minden Templomokbann a' prédikáló-székekből olvastatta el közönségessenn.

Magyar Ország.

Bereg Vármegyéből Mássát írják, az általunk nem régiben hirdettetett *Görzi* Juhász-bojtárnak. Történt t. i. hogy az *Ugotsai* Vásárról vissza-tért *Bereghiek* közzül, egy 17 esztendő-s *Fitzkó*, magánosan balagván, tsak azon vészti észre, hogy egy vészett farkas, melly már sok károkat tett.

vólt, feléje ront tátott szájjal. Az Ifjú, botját el-vetvén, a' mint fel vólt ötte a' gubája: bé-lökte karját a' fene-állat' szájába, 's emberül meg-markolván annak nyelve-tövét, kiáltozni kezdette, hátrább maradt Úti-társsait. Azok, elő-siettek ugyan a' kiáltozásra, de meg-látván a' dühös vadat, szaladásra akarták venni a' dolgot. Az Ifjú Bajnok azonbann addig bátorította őket, hogy végre ugyan csak hozzája mérészeltek menni, és *Dávidi* kezeibenn verték agyon a' vészett farkast.

Szala-Egerfzegenn, ki akartak a' Rabok rontani Jún. 14-dikénn a' tömlöztből, melly erőszakoskodásnak alkalmatosságával két Hajdúk fosztattattak meg életektől; a' Rabok közzül nyóltzan lövettettek agyon; és többen sebesedtek meg.

* * * * *

Tudósttás.

A' melly Deák Munkát, Ditső emlékezetű Sándor Leopold Magyar-Ország' Nádor-Ispánnának Izerentsétlen halálára készített Mélt. Ts. Kir. Directorialis Udvari-Tanátsos Birkenfok Menyhárt Úr a' múltt esztendőbenn; azt most itt Bétsben, Magyar Versekbe foglalta, és némelly emlékezetre méltó dolgokkal meg is töldotta T. Szent-Györgyi Gelért, Első Remete Sz Pál Szerzetébéli Pap, a' Mélt. Referendarius Megyesi Somogyi János Úr' Fiatskájának Udvari Tanítója. A' munka szép író-papírosra van nyomtatva, áll 3 árkusból, és egy nagyobb negyed részből, két jelessen metizeti képekkel. Az ára köttetlen 13 krajtzár, be kötve 17 krajtzár. Talaltatik:

Bétsben: Az Ikonál a' Völzeil úttzaban Nro 825. Budán, T. P. Ekker Bernárdnál a' P. Kaputzínusok'

Klafteromában. — Pesten: T. Sebestén László Paulinus Úrnál, a' Ketskeméti kapun belől negyedik háznál, és Weingand Könyváros Úrnál. — Posonyban: T. Ekker Kázmir Paulinus Úrnál. — Székes-Fejérváron: T. Egyed Joakim Paulinus Úrnál. — Pétsen: T. Bilisits Elek Paulinus Úrnál. — Gyöngyösön: T. Bene Ferentz Káplány Úrnál. — Kassán: T. Bossányi Imre Paulinus Úrnál. — Győrben: T. Mauritzius Szadler Paulinus Úrnál, vagy az ott lévő Müller Könyváros Úrnál.

NB. Gyöngyösön Szilágyi nevezetű Könyvkötőnél; Budán, Pesten, Posonyban, Székes-Fejérváron, Pétsen, Kassán a' megnevezett Uraknál találhatik még egy más munkája is ezen Érd. Írónak Magyar Verseken illy tzm alatt: *Józan elmélkedés a' Religióról*, mellynek árja 30 xr. kötetlen.

* * * * *

A Társasági Gazdaskodás' Tudományából (Oeconomia Socialis Systemájából) következők, a' régi Római pénzekről való Értekezés.

Vólt a' Rómaiaknak már a' Fundálójok' 's egyszersmind első Királyok' *Rómulus'* idejében is, valami aranyok és ezüstjök, mellyet Ők, *Illyriának* két Tartományából *Liburniából* és *Dalmáziából* kaptak: de az az arany és ezüst, nem szolgált vala még akkor pénzzül ő nékiek; hanem tsak egyéb portékák' száma közzül való vólt. *Rómulus'* halála, 715 esztendőkel történt Kristus Urunk' születése előtt, melly idő-pontnál 138 esztendőkel későbbben kezdett a' 6-dik Római Király' *Servius-Tullius* uralkodni. Ez veretett pénzt leg-

elsőben, de csak rézből, 's ez az oka, hogy az *Aes* (Réz) nevezet, még akkor is meg-maradt a' Pénzek' közönséges nevének a' Rómaiaknál; midőn már Arany- és Ezüst-pénzek voltak; és hogy az *Aerarium*, még ma is jelent Pénzes-házat. Őkörnek vagy juhnak képével bélyegeztette meg *Servius Tullius* a' réz-pénzeit: 's innen származott a' *Pecunia* nevezet. A' marha-képet fel-váltották idő-járttával a' Római pénzek: *Jánus*nak; *Róma* Istenasszonyának; *Márs*nak; *Cástornak* 's *Pollux*nak; 's egyéb efféléknek Képeik. *Róma* Istenasszonyát egy fegyveres-asszony ábrázolta ezzel a' felül-írással: *Róma*. Néha csak a' feje volt ki-formálva ennek az Istenasszonynak, nem különben *Jánus*nak is a' pénzekben.

A' *Carthagóbéliekkel* vagy *Poenusok*kal folytatott első had előtt 5 esztendőekkel, kezdődtek a' Római Ezüst-pénzek, és így 92 esztendővel később mint a' Réz-pénzek; az Arany-pénzek ismét, 60 esztendővel később, mint az Ezüst-pénzek.

Ezen háromféle matériájú Pénzekről bővebben leszen alkalmatosságunk akkor szólani, midőn erre a' Kérdésre fogunk felelni:

Mit kell meg-jegyezni a' Pénzeknek eredeti neveikről?

